Lantbruksnytt

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

En tidning för dig på landsbygden | Nr 2 december 2020

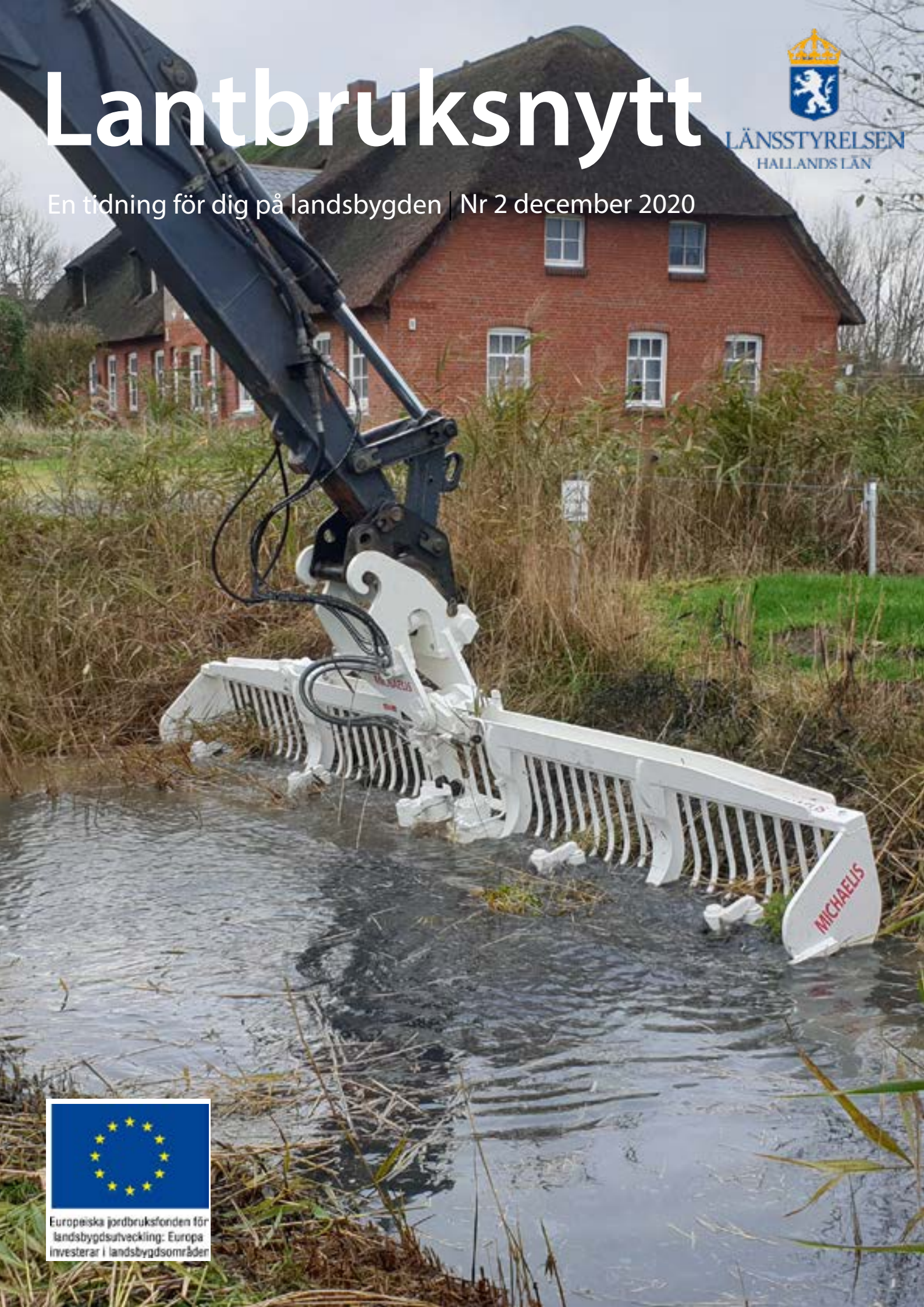

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Skonsam rensning av diken

Diken i jordbrukslandskapet kan ibland behöva underhållas och rensas för att dräneringen skall fungera och därmed minska risken att få stående vatten på fälten. En fungerande dränering är viktig för att behålla markens bördighet och produktionsförmåga och även för att minska risken för växtnäringsläckage från åkern. Men för att rensningen ska bli så litet ingrepp som möjligt i naturen, i och närmast vattnet, behöver den planeras med omsorg.

Behåll gärna skuggande träd längs vattnet.

Att tänka på vid rensning

Några frågor man bör ställa sig inför en rensning av ett dike är:

- **Är det tillåtet att rensa?** Underhåll av diken till ursprungligt djup och bredd är normalt sett tillåtet. I områden med biotopskydd, Natura 2000 eller naturreservat krävs dispens eller tillstånd. I områden där dikena inte underhållits under lång tid kan ett s.k. ”nytt naturtillstånd” ha inträtt, med flora och fauna som anpassat sig till dessa nya förhållanden. I dessa fall kan tillstånd för markavvattning krävas.
- **Behöver det rensas?** Undvik rutinmässig rensning. Det är inte säkert att en rensning behöver göras bara för att det var ett antal år sen sist.
- **Behöver hela sträckan rensas?** Det kanske räcker att gå in punktvis och ta bort sediment och rishögar som samlats på ett fåtal ställen.
- **Behöver det grävas bort material?** Ibland kan klippning av vassruggar och annan vegetation vara ett alternativ. Detta är ett betydligt mindre ingrepp i vattenmiljön. Då kan man använda en klippskopa, som är en gallerskopa med slåtterbalk. Klippskopan monteras på en grävmaskin och kan även lägga upp det avklippta växtmaterialet på land. Även en sländklippare kan användas, om sländlutningen inte är för brant. Vid all klippning är det angeläget att det avklippta materialet tas bort så det inte följer med vattnet och orsakar försämrat flöde längre ner i vattensystemet. Genom att ta bort det avklippta materialet minskar du också näringstillförseln till vattnet, liksom risken för uppslag av brännässlor på slänterna.
- **Går det att spara träd och buskar längs diket?** Om man tillåter skuggande träd och buskar att stå kvar eller växa upp längs diket minskar igenväxningen med vass, säv och liknande. Därmed kan det framtida rensningsbehovet minska. Om det inte går att behålla alla träd längs vattnet så bör du åtminstone lämna kvar spridda grupper. Enligt ”allmänna hänsynsreglerna” i miljöbalken bör de träd sparas som inte stör flödet.
- **Hur tar vi bäst hand om rensmassorna?** Rensmassorna ska läggas upp på tillräckligt avstånd från diket, för att inte riskera att spolas tillbaka till vattnet om det kommer ett större regn. Dessutom kan slänten bli instabil om den belastas av alltför stor tyngd. Massorna bör sedan jämnas ut över fältet. Undvik att bygga upp en vall mot diket, då denna kan försämra dräneringen av det övriga fältet. Om det växer invasiva arter som jättebalsamin, jätteloka eller skunkkalla längs någon del av diket, måste du tänka dig för extra noga så att massorna därifrån inte bidrar till att sprida dessa oönskade växter. Rensmassor får tillfälligt läggas på en skyddszon, men denna ska vara återställd senast 30 juni.
- **När är bästa tiden för rensning?** Rensning bör alltid göras vid lågvatten, både av praktiska

Med en klipppskopa kan vass och annan vegetation tas bort utan att dikets botten påverkas. Foto: YstaMaskiner AB

skäl och för att få så lite grumling som möjligt. Oftast är juli-augusti bästa tidpunkten. Under våren och försommaren häckar många fåglar nära vattnet och groddjur kan leka i området. För lax och öring är det olämpligt med rensningar från slutet av september och fram till december, då fiskarna vandrar upp i vattendragen, samt under mars-april, som är kläcknings- och yngelfas.

- **Behöver jag anmäla till Länsstyrelsen?** Om fisk, musslor eller kräftor riskerar att skadas ska en anmälan om rensning lämnas in till Länsstyrelsens fiskefunktion, i god tid innan planerad rensning. Du kan behöva anmäla rensning även för små diken, eftersom t.ex öring går upp även i mindre vatten.

Risker vid rensning

Tänk på att en rensning kan medföra stora skador i vattenmiljön om den utförs ovarsamt. Grumling av vattnet skadar många vattenlevande organismer. Risken för grumling minskar om rensningen utförs vid lågvatten.

Musslor är känsliga för rensning. Här flodpärlmussla.

Skador på hårdbottnar och andra livsmiljöer

Hårdbottnar med sten, sand och grus kan skadas. Detta är viktiga lekmiljöer för många fiskar och viktiga livsmiljöer för många bottendjur. Om stenar, sand och grus följer med rensmassorna upp så har man förmodligen grävt för djupt. Hårdbottnar får inte skadas vid rensning.

Om bottnen jämnas ut och blir mindre varierad försvinner livsmiljöer för många arter. En omväxlande botten med djuphålor, mjukbottnar, strömpartier, stenar, sand och grus ger utrymme för många olika vattenlevande växter och djur.

Om diket breddas eller klackar tas bort kan vattendjupet vid lågvatten bli så litet att fiskar eller andra vattenlevande djur inte klarar sig.

Hårdbottnar med sten, sand och grus får inte skadas vid rensning.

Om skuggande träd och buskar tas bort skadas också djurlivet i vattnet och igenväxningen med vass och säv ökar. Det skuggande lövverket ger svalka och gör att temperaturen i vattnet jämnas ut. Laxöring och många andra fiskar är mycket känsliga för alltför hög vattentemperatur. Dessutom ger löven mat åt vattenlevande insekter, som i sin tur blir mat för grodor, fiskar och rovinsekter.

Skyddsvärda växter och djur riskerar att grävas upp och följa med rensmassorna upp på land. Musslor lever fastsittande på botten och tillhör de djurgrupper som kan skadas allvarligt vid rensning. Havsnejonöga leker på samma ställen som lax och öring och behöver steniga, grusiga bottnar för sin lek, men också sediment för larverna att växa upp i. De är en alldeles specifik art för Halland som vi har särskilt ansvar för. Havsnejonögon finns numera bara kvar i ett fåtal vattendrag i sydvästra Sverige.

Förebygg rensningbehovet

Anlägg skyddszoner. En skyddszon längs vattnet, som är permanent bevuxen med gräs och örter, stabiliserar dikeskanten och minskar risken för ras och skred. Likaså minskar mängden jord och slampartiklar som kan följa med vid ytavrinning från fältet. Dessa bromsas upp i skyddszonen, i stället för att följa med ut i diket.

Fortsättning längst ner på nästa sida.

Havsnejonögon behöver både steniga bottnar och sediment.

Dikesunderhåll i Fixhult

Från kullarna i byn Fixhult, i den nordöstra delen av Kungsbacka kommun, blickar vi ut över fälten. Det mesta ligger som vall och skördas till hästfoder. Längre bort ser vi en glimt av Fixsjön. De gröna fälten mellan byn och sjön ger omväxling i det skogsklädda landskapet. Men på senare år har dräneringen av fälten fungerat allt sämre. Slamsediment och vass har fyllt upp bäcken som rinner ut till sjön och vattenståndet har blivit så högt att dräneringsrören från fälten ofta står under vatten.

För att få bättre upptorkning av fälten och säkrare skördeförhållanden insåg markägarna att det var nödvändigt att rensa bort vass och bottenslam från bäcken. Denna är en del av ett dikningsföretag, som avleder vatten från fälten i Fixhult. Öringen går upp i bäcken och här finns även ål. Därför gjordes en anmälan om rensning till länsstyrelsen.

Jag träffar markägaren Torbjörn Karlsson och tillsammans går vi och tittar längs bäcken inför rensningen. Torbjörn har deltagit i en studiecirkel om underhåll av diken, som arrangerats av LRF. Han har slagit av vass och sly längs slänterna och det syns tydligt hur mycket sediment som samlats på botten. Därför har vattenståndet nu blivit flera deci-

Forts från föregående sida

Träd och buskar längs vattendraget minskar förekomst av vass och andra vattenväxter

Minska släntlutningen

Alltför branta dikeskanter ökar risken för ras och erosion och ger ett större behov av återkommande rensningar. Det kan därför vara en bra investering för framtiden att fasa av branta kanter, så att släntlutningen minskar. Gräs och örter får också lättare att etablera sig i slänten, vilket också minskar erosionsrisken. En avfasning av den övre delen av dikesslänten ger också mer plats för vattnet vid högflöden, vilket minskar risken för översvämning på fältet ovanför. Vattenhastigheten sjunker när vattnet får mer utrymme och detta minskar risken för erosion i diket.

Spara träd och buskar

Träd och buskar längs vattendraget minskar igenväxningen med vass och andra vattenväxter som kan stoppa upp flödet. Trädens rötter kan också bidra till att stabilisera kanterna. Undvik dock träd och buskar vid dikesögon, där åkerdräneringen mynnar ut, då dessa kan skadas av inväxande rötter.

Gå ut och titta till dina diken regelbundet. Då kan mindre sedimentbankar, vassruggar och ansamlingar av ris tas bort innan dessa hunnit försämra flödet alltför mycket. Därigenom kan man skjuta upp behovet av större, kostsamma rensningar.

Text: Anna Carina Ericson

Läs mer:

*Miljöhänsyn vid dikesrensningar, LRF, Jordbruksverket, Naturvårdsverket, 2004
*Åmansboken, Ekologgruppen i Landskrona AB, utgiven av Saxån-Braåns vattenråd, 2017
*Äga och förvalta diken, LRF, 2014

Cirka 40 centimeter sediment i diket ska grävas bort.

Vegetationen på dikeskanten lämnas för att bibehålla en stabil kant.

meter högre än om bäcken haft kvar sin ursprungliga bottenprofil. Vid de traktorbroar som går över bäcken är trummorna nästan helt vattenfyllda, trots att vi är inne i augusti och inte haft mycket regn på sistone.

Enstaka träd har lämnats kvar längs diket. Torbjörn har noterat att fiskar gärna står under träden. Han kan egentligen tänka sig att ha fler träd längs vattnet, men då han ibland slår dikesslänterna med en slaghack monterad på en redskapsarm så har detta hållit undan även de träd som försökt etablera sig längs bäcken.

Vi diskuterar även möjligheten att använda klippskopa i stället för en vanlig grävskopa. Torbjörn menar att det skulle kunna vara ett intressant alternativ för det fortsatta underhållet, men vid den nu aktuella rensningen krävs att bottensediment grävs bort, för att åkerdräneringarna ska fungera.

GPS och avvägningsinstrument visar skopans höjd över havet.

Inifrån grävmaskinen

Jag träffar även Jonny Fällgren, som är den som utför grävarbetet. Jonny har lång erfarenhet och berättar att han köpte sin första skopa 1988, men säger att han nu köpt sin sista skopa.

I hytten på grävmaskinen finns GPS-utrustning och avvägningsinstrument, som gör att Jonny hela tiden vet på vilken höjd över havet skopan befinner sig, och hur lång sträcka han kört. Därmed kan han hålla koll på hur stort fallet är på den sträckan.

Det är ca 40 cm bottensediment som behöver grävas bort. Jonny påtalar att det är ”absolut rätt tid” att gräva just nu, i slutet av augusti. Det är lågvatten och han har inte träffat på några fiskar alls under grävningen, förutom ett par ålar som slank ur skopan tillbaka i vattnet.

Vid grävningen används en smal skopa, så att inte bottenprofilen breddas. Likaså undviker Jonny att gräva bort vegetationen på kanterna. Det är han ombedd att göra, för att kanten ska förbli stabil. Jonny har även funderat på att man kanske skulle eftersträva att inte få bottenprofilen alltför jämnt sluttande överallt. Det finns ju fiskar och bottendjur som uppskattar en djuphåla här och var.

Även Jonny håller med om att en klippskopa kan vara intressant ”på sina ställen”, framför allt där det största problemet är täta vassruggar som stoppar flödet. När Jonny och grävmaskinen gjort sitt jobb och åkt vidare, kommer jag tillbaka till Fixhult. Vi går en runda längs bäcken och tittar på resultatet. Det är tydligt att Torbjörn är nöjd. Eventuellt kommer deltagarna från studiecirkeln att komma hit framöver, för att titta på resultatet av dikesunderhållet.

Torbjörn Karlsson har deltagit i en studiecirkel om underhåll av diken.

Text och foto: Anna Carina Ericson

Ett regionalt skogsprogram för Halland

Skogen är viktig för Halland. Man kanske inte tänker på att Halland har så mycket skog, vi har ju en lång fantastisk kust och en slättbygd med vidsträckt åkerlandskap. Men Hallands landareal består till 60% av skogsmark som huvudsakligen breder ut sig i östra delarna av länet. Många av Hallands jordbruk kombineras med skogsbruk.

Skogen är viktig eftersom den förser oss med ekosystemtjänster som till exempel inlagring av kol för klimatet, träråvara, bioenergi, översvämningsskydd och inte minst naturupplevelser. Vi behöver tänka igenom hur vi bäst använder vår skog för att den ska fortsätta att generera de viktiga ekosystemtjänsterna även i fortsättningen. Många undrar hur vi ska få skogen att räcka till allt? Enligt Sveriges nationella skogsprogram ska skogen, det gröna guldet, bidra till jobb och hållbar tillväxt och till utvecklingen av en växande bioekonomi. Mot bakgrund av detta har skogens olika intressenter i Halland satt sig ner och gemensamt arbetat fram ett regionalt skogsprogram.

Dialogmöte i Tylebäck för Hallands regionala skogsprogram. *Foto Malin Pettersson*

Det regionala skogsprogrammet för Halland har översatt det nationella skogsprogrammet till Hallands förutsättningar och prioriterat viktiga fokusområden. Ett viktigt område är att vi ska ha ett hållbart skogsbruk. I ordet hållbart vägs alla delar in: miljömässiga, sociala och ekonomiska. Vi ska ha en lönsam skog med god tillväxt och säkerställd tillgång på biomassa, samtidigt som vi bevarar den biologiska mångfalden och tillgodoser människors behov av skogen som rekreationsmiljö. I Halland har vi goda förutsättningar att uppnå ett hållbart skogsbruk. 85 procent av skogen i Halland ägs av enskilda skogsägare, jämfört med Sveriges 49 procent. Det ger en bredd av engagerade människor med många olika inriktningar på sitt skogsinnehav vilket möjliggör mångfald i den halländska skogen.

Text: Annica Lindén

Hemsida:

www.skogsprogramhalland.se

Skogsägare och fornlämningar

Om du ska återbeskoga och det finns fornlämningar på marken eller registrerade i Fornsök, har Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen nya rutiner sedan september 2019. Som skogsägare ska du eller ditt ombud meddela Länsstyrelsen för att få tillstånd till plantering och eventuell markberedning när fornlämning berörs.

Fornlämningsärenden i skog

Kulturmiljöer i skogen kan bli skadade av skogsmaskiner i samband med avverkning och markberedning. Du bör alltid samråda med Länsstyrelsen inför bränning, åtgärder på befintlig väg, askåterföring och gödsling. Du behöver tillstånd för:

- markberedning
- plantering
- nyanläggande av vägar
- skyddsdikning
- stubbskörd

Från och med den 1 september 2019 behöver du som markägare kontakta oss för att samråda om fornlämningar och vid behov söka tillstånd när du planerar arbeten i skogen. Det räcker alltså inte längre med att göra en ansökan via Skogsstyrelsens e-tjänst, du behöver också kontakta oss i de fall som fornlämningar berörs.

Lämningar med statusen ”Övrig kulturhistorisk lämning” hanteras däremot fortfarande av skogsvårdslagen genom Skogsstyrelsen.

Så går du tillväga

När du gör din avverknings- eller samrådsanmälan kan du välja ett av följande alternativ:

I e-tjänsten på Skogsstyrelsens webbplats kan du välja att även skicka ditt ärende till Länsstyrelsen.

Du kan också använda din avverknings- eller samrådsanmälan när du samråder eller söker tillstånd hos Länsstyrelsen.

Stenrundel som innesluter brunn?
Foto: Lena Berglund

Skicka den till:
Länsstyrelsen i Hallands län
Samhällsbyggnadsenheten,
Kulturmiljöfunktionen
301 86 HALMSTAD

Eller digitalt till:
halland@lansstyrelsen.se, ange Fornlämningsärende i rubrikraden.

Fornlämningsregistret når du genom att googla ”Fornsök”.

Rest sten, gravmarkering från järnåldern, ca 2000 år gammal

Fossil åkermark: ett stycke röjd och tidigare odlad mark, med ett röjningsröse mitt i bild
Foto: Lena Berglund

Satsning på nya jobb på landsbygden

Länsstyrelsen erbjuder subventionerad kompetensutveckling och rådgivning med målet att skapa fler jobb på den halländska landsbygden. Verksamheten vänder sig till företag som driver verksamhet utanför primärproduktionen och har färre än 50 anställda, på orter med färre än 3000 invånare. Aktiviteterna finansieras delvis av landsbygdsprogrammet.

Marknadsföring på sociala medier

Den här rådgivningen är den som varit mest eftertraktad. De som deltagit är företag som vill sälja köttlådor, ved eller hantverk till större gårdsbutiker eller restauranger. Det har även varit RUT-företag, resebolag, elföretag och veterinärkliniker med flera. Behoven av marknadsföring är olika, men att arbeta med sociala medier är en viktig komponent för tillväxt och utveckling för alla företagen.

El-Andersson i Vessigebro, som har ca 40 anställda, har deltagit i rådgivningen om sociala medier. Företaget arbetar med bred kompetens inom ett flertal specialområden, alltifrån enklare elinstallationer till avancerade uppdrag som maskininstallationer och PLC-programmering. Företaget hade förra året behov av att rekrytera inom flera områden, och ville då lära sig mer om sociala medier för att få fler att uppmärksamma företaget och väcka intresse för att arbeta hos dem.

Hur blev utfallet efter rådgivningen?

-Rådgivningen var inte direkt inriktad på rekrytering, men jag fick ändå med mig många bra tips, svarar Agneta Alenäs hos El-Andersson. Jag tycker absolut man ska ta chansen att delta. Jag fick en större bild av hur sociala medier fungerar och hur man kan utnyttja dem när man kan lite mer. Sen gäller det att hålla i den kunskapen vilket inte alltid är så lätt när allt i vardagen ramlar på. Det jag förstod efter rådgivningen var att det är olika hur olika målgrupper använder internet. Det är också noga hur man väljer målgrupp som man vänder sig till och i vilket geografiskt område. Det finns oändliga möjligheter. Beroende på vem man riktar sig till så får man anpassa annonsen. Det kan vara en film, bild eller text. Har man väl fångat intresset gäller det sedan att det är lätt att göra en intresseanmälan eller ansökan. Efter kursen har vi provat lite olika metoder vid ansökningsförfarandet.

El-Andersson i Vessigebro har fått rådgivning om marknadsföring på sociala medier för att de vill visa upp sitt företag till rätt målgrupp. Foto: El-Andersson

Johan Romberg håller i rådgivningar om att starta e-handel.

Starta e-handel

Att starta e-handel är lättare än man kan tro. Oavsett om du idag har en traditionell butik eller bara en idé om vad du vill sälja så har det aldrig varit enklare att komma igång. Det är också väldigt kostnadseffektivt, förklarar Johan Romberg som på konsultbasis hjälper företag att komma igång.

Idag finns system och lösningar som gör att du i princip kan komma igång med din e-handel direkt. Det krävs bara lite förberedelser, som att ha en domänadress, e-post och bilder och text på de produkter eller tjänster som du vill sälja. Här får du hjälp att komma igång med dina idéer för ökad försäljning och lönsamhet.

Hundratals har gått kurs om livsmedelshygien

Länsstyrelsen erbjuder flera kurser för den som driver, är anställd eller funderar på att starta livsmedelsproducerande företag. Kurserna erbjuds även via nätet. Det finns grundkurs om livsmedelssäkerhet och även ”HACCP i praktiken” där man lär ut ett arbetsätt för att kontrollera alla faror i produktionen. Utöver detta har vi också kursen ”Starta livsmedelsverksamhet”. Där reder vi ut vilka tillstånd som behövs, vad man behöver tänka på när det gäller flöden och inredning och en hel del annat

Ingvor Johansson

Intresserad? Kontakta Ingvor Johansson, 010-224 33 93

Du hittar också mer info på tidningens baksida.

Kraftsamling behövs för Hallands pollinatörer

Kommande år kommer vi förhoppningsvis se en ökad blomrikedom och ett surrande från vår till höst över hela Halland. Nu pågår en satsning för att gynna de blombesökande insekterna i länet som de senaste decennierna fått problem med både bostadsbrist och matförsörjning.

En stor del av våra växter är beroende av pollinerande insekter, inte minst bland de grödor vi odlar för vår livsmedelsförsörjning. Sverige har ca 3000 arter av pollinerande insekter såsom steklar, dag- och nattfjärilar, blomflugor, andra flugor och skalbaggar. Inom insektsordningen steklar hittar vi bland annat bin och humlor. Vilda solitära bin är kanske det som varit mest på tapeten senaste åren, inte minst för de motgångar de möter på. Ett förändrat landskap har gjort att vi idag har ca 1/3 av alla våra vilda bin på den nationella rödlistan som bedömer en arts chans till långsiktig överlevnad inom landet.

Landskapet har under de senaste hundra åren genomgått stora förändringar där skogarna har blivit tätare, småbiotoperna har blivit färre och blomrika miljöer har försvunnit då ängs- och betesmarkernas arealer och även blomrika vägkanter minskat dramatiskt. Men inte bara de miljöerna där maten finns har försvunnit, även boplatserna har minskat då mängden död ved och öppen sand har blivit allt ovanligare. Många av miljöerna som är goda för våra blombesökande insekter i är idag väldigt fragmenterade. Så vad vi kan tänka på är: utvidga de områden som idag finns, höja kvalitén och jobba för att knyta samman dessa områden.

Pollineringsuppdraget

Kanske har ni hört talas om pollineringsuppdraget? Som en del av januariöverenskommelsen så gör regeringen en extra stor satsning på att gynna pollinatörerna över hela landet 2020–2022. Länsstyrelsen har tillsammans med flera andra myndigheter såsom till exempel Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och Trafikverket fått i uppdrag att se över och utföra åtgärder för att gynna pollinatörerna i landskapet. Länsstyrelsens roll kommer vara att samordna och vägleda de aktörer som har verksamhet som direkt eller indirekt påverkar förutsättningarna för vilda pollinatörer, sprida information och främja pollinatörer inom naturvården i våra skyddade områden och med riktade åtgärder inom åtgärdsprogram för hotade arter.

LONA-bidrag en möjlighet

Ett viktigt uppdrag som länsstyrelsen har är att fördela LONA-pengar till de halländska kommunerna. LONA står för Lokal Naturvårdsatsning och det kommer under kommande år finnas pengar öronmärkta för projekt som gynnar pollinatörer. Kanske vill ni genomföra en inventering av pollinerande insekter inom ett område? Anlägga ängar för att få upp blomrikedomen eller se över hur ”skräpytor” kan komma till bättre användning för att gynna den biologiska mångfalden? Bidraget söks genom att skicka in en ansökan till kommunen som skickar in ansökan för bedömning till länsstyrelsen. LONA-bidrag är ett utmärkt sätt att jobba för exempelvis föreningar. Man får upp till 50 procent av kostnaderna betalda och motsvarade 50 procent står man för själv, men man får där väga in ideellt arbete som en kostnad.

Foto: Mikael Larsson

Sobersandbiet flyger från april till juni. På bilden samlar det nektar och pollen på slån.

En del av de avsatta pengarna är öronmärkta för att jobba med våra mest hotade vilda bin, där många har sin hemvist i Veinge socken utanför Laholm. Här har vi som jobbar med åtgärdsprogram för hotade arter tidigare gjort en del insatser för att gynna hotade fjärilar som är beroende av vår landskapsblomma hårginst. Daggig ginstmätare, ginstsäckmal och ginstbladsguldmal är några av fjärilarna som har sin enda utpost i landet just i trakterna runt Veinge. Med de insatser som vi gör nu hoppas vi även kunna gynna arter som rostsmalbi, ginstsandbi och klocksolbi.

Alla kan bidra för att motverka trenden. Pollinering berör alla!

Även det som vi anser vara ogräs faller många pollinatörer i smaken, här ser vi en sexfläckig bastadsvärmare som födosöker på en vägtistel. Foto Mikael Larsson

Moa Pettersson

Greppa Näringen 20 år!

Under hela 20 år har nu lantbrukare och Greppa Näringen arbetat med att göra det svenska lantbruket mer hållbart. I Halland har vi varit med från starten. Nu är 1 100 halländska lantbrukare anslutna till Greppa, och mellan september 2019 och september 2020 har våra rådgivare gjort 165 rådgivningsbesök trots att coronasmittan bromsat aktiviteten något.

Lagom till Greppas 20-årsjubileum har vi på Länsstyrelsen fått en ny medarbetare, Gun Wallnedal. Gun har övertagit ansvaret för Greppa Näringen efter Gudrun Edh som gått i pension. Hur tycker du Gun, att vi ska jobba vidare med Greppa i Halland?

-Jag hoppas att allt fler tar vara på chansen att få kostnadsfri rådgivning i en rad olika ämnen. Det gäller både dig som fått rådgivning tidigare och du som ännu inte är med i Greppa Näringen. Vi vill gärna tipsa om de rådgivningar som handlar om

- markpackning
- mullhalt och bördighet
- översyn av dränering
- underhåll av diken och
- klimatkollen

Det finns även en mängd andra intressanta rådgivningsmoduler. Mer om dessa kan du läsa på greppa.nu.

Så ta vara på chansen att få kostnadsfri rådgivning genom Greppa. I Halland har vi många duktiga och engagerade rådgivare. Nedan ser du telefonnummer till våra rådgivningsorganisationer. Ring upp din rådgivare redan i dag!

Barbro Kindt

Boka din rådgivning redan i dag!

*Hushållningssällskapet Halland, Louise Zetterholm 0700-01 90 44
*Växa Sverige, Helena Lans Strömblad 010-471 03 19
*CoA AB, Carin Clason 0702-06 28 55
*Naturcentrum, AB, Jens Morin 010-220 12 15

Gul växt att se upp med på strandbetena

Kotula är en främmande art under spridning längs stränderna. Den innehåller oljor som doftar citron och kamfer och därför ratas av betesdjuren. Den tränger undan inhemska växtarter och utgör en mycket hög risk för den biologiska mångfalden eftersom den lätt etablerar sig i blötare partier med frön.

Kotula är en ettårig ört med ett prästkrageliknande utseende. Den blir ca 10 cm hög, har en lysande gul knappliknande blomställning och blommar sent in på hösten. Kotulan är införd som trädgårdsväxt från Sydafrika. Den har spridit sig längs kusten i södra delen av landet. På Öland har kotulan tagit över många strandängar. I Halland har den funnits i flera år söder om Varberg vid Smedsgård, men de senaste åren spridit sig norrut bl a till Getterön.

Allt grönt som syns på bilden är kotula - den sprider sig snabbt på bar sand och lera.

Mindre bestånd kan du som är markägare bekämpa genom att plantorna dras upp med rötterna innan frösättning. Transportera väl emballerat och lämna in på kommunens avfallsanläggning som brännbart avfall. Behöver du råd om hur gå tillväga med större bestånd, kontakta Länsstyrelsens samordnare för invasiva arter.

Rapportera kotula

Vi vill gärna få in rapporter om kotula via https://artfakta.se/rapportera. Allmänhetens rapporter är viktiga för att kunna följa invasiva främmande arters förekomst och utbredning, framför allt på nya platser.

Blomställningarna hos kotula liknar dem hos renfana - ser ut som gula knappar.

Ju fler som rapporterar desto bättre underlag får myndigheter och andra i arbetet med att planera och prioritera för att förebygga och hindra spridning t.ex. genom bekämpning.

Kotula kommer med största sannolikhet komma med på en nationell lista över invasiva arter nästa år och då kommer den att omfattas av någon typ av lagstiftning, vilket inte är fallet idag. Hur stort ansvar som kommer att ligga på markägaren är oklart än så länge.

Text: Susanne Åhrén

Lär dig känna igen ständs!

De gula buketterna i din gräsvall eller betesmark kan vara förrädiska för dina djur.

Ständs är en korgblommig gul ört som har funnits länge i Sverige. Den betraktas därför inte som en invasiv art även om vi upplever att den spridits mer under senare år. Den trivs i sandig, grusig gräsmark vilket kan vara vägkanter, banvallar, skogsbryn och torrbackar. Den kan även trivas på din jordbruksmark, särskilt på gamla trädor, äldre gräsvallar och i betesmarken. Ständs innehåller pyrrolizidinalkaloider, ett gift som kan orsaka skador på levern och förgifta djur som äter den. Normalt undviker djuren växten eftersom den inte är särskilt smaklig, men om det blir ont om ätbara gräs och örter i betesfållan kan hästar, får och nötkreatur äta den. Ständs behåller sin giftighet även om den är avslagen och torkad. Det innebär att avslaget växtmaterial i betesmarken eller betesvallen och även hö eller ensilage kan innehålla giftiga växtdelar som är olämpliga att äta.

Ständs kan du se som gula buketter i gräsmarken

Bekämpning

Hur blir vi då av med ständs i jordbruksmarken? Det första steget är att lära sig känna igen den och att lära sig hur den växer och sprids. Ständs är normalt en två-årig ört som sprids med frö. Plantan är känslig för konkurrens och fröet gror bäst på kala, gräsfria fläckar i marken. Första året bildar den en rosett nere vid markytan och övervintrar på detta sätt. Andra året skickar rosetten upp en eller flera bladrika, grenade stammar, upp till en meters höjd. Längst upp bildas ett stort antal gula blommor i kvastlika, täta samlingar. Normalt dör växten under kommande vinter, men den kan också vara flerårig, särskilt om den slås av under växtsäsongen eller efter misslyckad uppdragning med kvarlämnade rötter nere i jorden. Ständs är giftig och kan även irritera hud vid hantering.

Tänk på detta:

- Överbeta inte betesmarker och gräsvallar så att kala fläckar uppstår eftersom det underlättar för ständs att etablera sig.
- Om du redan har ständs i din betesfålla, se till att djuren har tillräckligt med andra foderväxter att äta.
- Om det finns ständs i närheten av jordbruksmarken kan du, efter godkännande från markägaren, slå av plantor för att undvika fröbildning och spridning.
- För bort avslagna plantor från betesmarken eller vallen eftersom växten fortfarande är giftig och för att undvika att den fröar på plats. Lägg inte ihopsamlat växtmaterial där den kan fröa. Lägg i plastsäck och lämna på lämplig deponi alternativt bränn växtresterna.
- Använd handskar när du hanterar växten.
- Gräv upp plantor i jordbruksmarken och se till att du får med alla rötter. Lämna på deponi eller bränn.
- Om du har ständs i din gräsvall och inte är ekologisk odlare, finns möjligheten att använda kemiska bekämpningsmedel. Det är inte tillåtet i naturbetesmarker.
- Ta inte hö eller ensilage där det finns ständs eftersom växten är giftig.

Till sist

Målet är inte att utrota ständs. Den räknas som en inhemsk art och har sitt värde i vårt landskap där den bidrar till den biologiska mångfalden, inte minst genom att fungera som födokälla för flera av de viktiga pollinerande insekterna. Om växten inte riskerar att spridas till omkringliggande jordbruksmark bör den få stå kvar.

Text: Annica Lindén

B

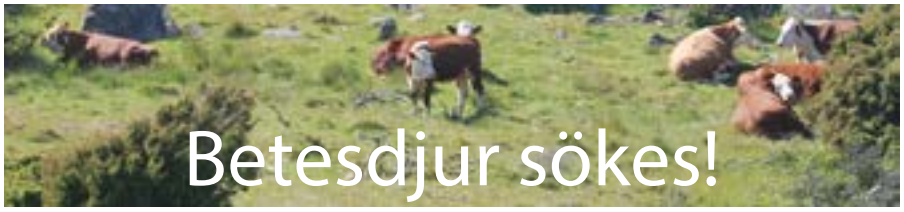

Länsstyrelsen i Hallands län söker djurhållare för betesdrift i naturreservat i Kungsbacka, Varberg, Falkenberg och Halmstad kommun.
Information:
Kungsbacka och Varberg: reservatsförvaltare Mikael Larsson, mikael.larsson@lansstyrelsen.se, 010-224 34 09.
Falkenbergs och Halmstad: reservatsförvaltare Kent Lindqvist, kent.lindqvist@lansstyrelsen.se, 010-224 32 94.

KLIMAT KLIVET

Har du en klimatsmart idé?

Inom Klimatklivet kan du söka stöd till investeringar som minskar klimatpåverkan. Åtgärder inom jordbruket är viktiga för att nå klimatmålen och prioriteras i Klimatklivet. Du kan bland annat få stöd till biogasproduktion, uppgradering till fordonsgas, laddbara eller gasdrivna arbetsfordon, elektrifierade bevattningssystem samt konvertering till bioenergi i spannmålstorkar, växthus och lokaler.

I budgetpropositionen för 2021 föreslås en förlängning av Klimatklivet till 2026. När budgeten är antagen kommer beslut fattas om kommande ansökningsomgångar. Preliminärt är omgångarna för 2021 satta till januari, mars, september och november.

Aktuell information hittar du på Länsstyrelsens och Naturvårdsverkets hemsida. Du är välkommen att kontakta Patrik Ekheimer (010-224 32 27) eller Zsofia Benes (010-224 33 82) vid frågor och funderingar. Välkommen med din ansökan!

Välkommen till våra kurser och rådgivningar!

Marknadsföring på sociala medier - rådgivning

Att arbeta med sociala medier är nyckeln för tillväxt och utveckling för alla företag. Med vår rådgivning får ni lära er allt ni behöver veta för att lyckas. Rådgivningen erbjuds både enskilt och i grupp.

Anmälan till Jonas Westling 0734-05 35 15, jonas@smartonsocial.se eller Ingvor Johansson, 010-224 33 93, ingvor.johansson@lansstyrelsen.se.

Rådgivning om e-handel

Nu mer än någonsin tidigare är det dags att erbjuda varor och tjänster via internet! Den här rådgivningen hjälper dig att hitta nya försäljningsmöjligheter med hjälp av e-handel. Rådgivningen erbjuds både enskilt och i grupp.

Anmälan till Johan Romberg 070-236 61 13 , johan@romberg.se eller Ingvor Johansson, 010-224 33 93, ingvor.johansson@lansstyrelsen.se

Starta livsmedelsverksamhet - digital kurs

Tisdag 26 januari 9.30-15.00

Detta är kursen för dig som vill starta livsmedelsverksamhet på landsbygden. Du får grundläggande information om lagstiftningen, vilka tillstånd som behövs och vad du bör tänka på vid utformningen av din livsmedelslokal. Kursledare är Johanna Eriksson vid Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Anmälan senast 15/1 i Länsstyrelsen i Hallands läns kalender eller till Ingvor Johansson, 010-224 33 93, ingvor.johansson@lansstyrelsen.se.

Grundkurs livsmedelshygien

Länsstyrelsen erbjuder utbildningar i livsmedelshygien för företag som hanterar livsmedel på den halländska landsbygden.

***Livsmedelssäkerhet grundkurs måndag 25 januari 8.30-16.30 på Tylöbäcks kursgård i Halmstad.**

OBS! Grundkursen erbjuds även som webbutbildning.

Anmälan senast fredag 15 januari till Ingvor Johansson, 010-224 33 93, ingvor.johansson@lansstyrelsen.se.

HACCP i praktiken

10 och 17 februari 8.30-16.30 på Laxbutiken i Heberg

HACCP-utbildning erbjuds nu även som webbutbildning En lärarledd del i e-learning och en del via Microsoft Teams.
Nu kan du även få fyra timmars individuell rådgivning om HACCP-principerna på din anläggning.

Anmälan senast två veckor före kursstart till Ingvor Johansson, 010-224 33 93, ingvor.johansson@lansstyrelsen.se.

Lantbruksnytt - Halland

Tidskrift för lantbruk och landsbygd i Hallands län
Utges av Länsstyrelsen Halland, landsbygdsenheten, 301 86 Halmstad
Tel. 010-224 30 00 Hemsida: www.lansstyrelsen.se/halland
Ansvarig utgivare: Kristin Ovik
Redaktör: Barbro Kindt Tryck: Ale Tryckteam AB
Detta nummer av Lantbruksnytt finansieras av Havs- och vattenmyndighetens Anslag 1:11 - ”Åtgärder för havs- och vattenmiljö”

Omslagsfoto

Anja Ohlrogge
Michaelis Maschinenbau GmbH

